

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Exemplvm Litterarvm Patris Emmanvelis Carvalii Malaca, Mense Ianuario,
anno 1599.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

Rex enim & populus nostros ultro inuitant. Faxit diuina bonitas vt, V. P. adiuuante, multi operarii ad hæc, & alia regna, ad fidem conuertenda opportunè mittantur. Quæ de hoc regno narrantur, spèq; nobis faciūt, ex sequentibus litteris V. P. cognosce.

EXEMPLVM LITTERARVM PATRIS EMANVELIS CARVALII MALACA,
Mense Ianuario, anno 1599.

Is litteris faciam certiore V. R. de noua missionè, quæ hoc anno ad Regnum Cambogiz Collegio Malacensi oblata est. Quamquam non dubito quin hoc idem & P. Rector, & P. Christophorus de Veiga, Maluccatum Visitator, pro suo usque officio præstiterit. Verùm cum ego in spè rennerim, me ex eorum numero futurum, quos V. R. ad ea loca destinatura, ea omnia, quæ dum Malaca resideo, de illarum regnum statu cognoui, quæque cum Legatis à Rege Cambogiz nris nuper acta sunt, paulo fufius exponere decreui.

Cambogia regnum est per amplum, quod promontorio Malacensi & Peguensium ac Bengalensium regnis opponitur & regione orientis, à septentrione habet Cauçi, nostris Cocinciam ab austro regnum Sionis, medium inter Cambogiam & Peguabidente alluitur mari. Flumen habet, quod instar Nilivæ regionem quotannis statis temporibus inundat, à nostris Cambogiz flumen dicitur. Ad regnum Cambogiz eadem fertur nauigatur, qua ad Sinas. Nam soluentibus à portu Malaca, & intra continentem recto cursu iter radentibus, serè quinto decimo die nullo periculo ostium fluminis occurrit. Abundat regio ortu, pecore, capris, butyro, legumine: materiem habet ad vltimiorum & nauigiorum admodum accommodatam, beuini magni copiam, & alias merces non paucas. Aiunt, Cambogienfes olim potentia & incolarum numero vicinis nationibus præcellisse. Verò à multo tempore, ex quo inter eos & Regem Sionis bellum crastis, maximè verò à viginti annis elapsis, ab exercitu Sionensi multitudine cladibus confecti, valde imminuti sunt.

Vltra regnum Cambogiz, huius fluminis ortum versus, alia natio gentis incultæ & barbaræ, quos Laos vocant, intra fluminis ripas, & lacus ingentes, quos flumen efficit, in caliculis lignis & magnis nauigijs vitam agunt. Protenditur enim hoc flumen ad mille & ducenta milliaria, adeò vt eius ortum Cambogiz

gieneses ignorent. Verisimile est a regione septentrionali iuxta Sinarum & Tartarorum fines oriri. Lai igitur, qui huius fluminis superiora loca abinent, ante viginti annos rerum nouarum cupidi, & maris visendi studio allecti, ducentorum millium hominum coacto exercitu, secundo flumine ad oras maritimas delati, omnes ad vnum interierunt. Perit in hoc cōflictu Cambogiæ Rex, qui res Malacenses & Lusitanam Rempubicam magno semper amore & studio coluerat. Huic superstes fuit filius paruulus, qui etiã nũc regnat, iuuenis viginti annos natus, qui licet diu in Laorum potestate esset, & multis in cōmodis circūseptus, ab ipsis Laïs & à Lusitanis atq; Hispanis adiutus, Deo fauente, patri in regno successit: & Lionis pulsus, qui totum decennium ipsius regnum infestis armis inuaserat, tandem amnia setè in potestatem redegit. Oppida sunt ibi maxima, templa & delubra quamplurima cum suis Bōzis, more Iaponiorum & Sinarum, licet hi Deos suos minus superstitione colant. Populo ius dicunt Mandarinum, sicut apud Sinas. Quos isti forma corporis & oris specie non nihil superant, Pegulius similes, quantum ex Legatis & ipsorum famulis conjicere licuit. Non desunt Lusitani, qui existimēt, aurum, quod Pachinum Sinarum urbem regiam asportatur, è Laorum terris provenire, quippe qui Sinis vicini sint. Fidē facit Lusitanus quidam, qui quo tempore Lai ad regnum Cambogiæ descenderunt, inter eos versatus est; hic testatur, se tantam aurearum bractearum copiam apud eos vidisse. (nam his bracteis Lai pro monetis vtuntur) vt earum permutatione Cambogieneses multi diuites euaserint. Laos ad Sinarum & Tartarorum fines aiunt pertinere: nationem esse in multas gentes distributam, bono corporis statura, colore ad albedinem vergente: multos apud eos esse auri atque argenti laborandi artifices. Cum Sinis & Tartaris tantummodo habent commercium.

Rex Cambogiæ iuuenis, qui nunc regno præest, suasu Jacobi Velosi Lusitani, quo erat his temporibus familiariter vsus, (vixerat enim Velosus multis annis in Cambogia, & Regi carus, & nostræ Societatis studiosus) huius, inquam, suasu & cum Lusitanis ineundi commercii cupidus, anno huius sæculi nonagesimo octauo nauem, quam luncum vocant, cum Legatis & apparatu Malacam misit. Litteras ad Ducē Malacæ & ad alios nonnullos dedit, ad omnes etiam Religiosorum ordinum Prælatos, additis insuper muneribus inprimis beiuini copia non exigua, orabat vt pacē & amicitiam, ab aliquot annis, propter assidua bella nõ satis eultā, & quasi obliuioni traditā, cum Rege Lusitanæ & Orientali

eius imperio liceret renouare. Per Legatos summo opere rogabat, ut ex omnibus ordinibus aliquot Religiosos ad se mitterent, esse enim in tam amplo regno locum omnibus. Iacobus quoque Velosus peninsulam, ad nouem milliaria in mare excurrentem, quam à Rege ob res bene gestas dono acceperat, & arce bellicisque ornamentis bene munitam tenet, Lusitaniæ Regi se donaturum spondet, ea lege, ut è nostris aliqui ad ea loca mittantur, quos in illis regionibus, maximo cum animarum lucro, diuino obsequio uacuros affirmat. Addit Legatus, sibi à Rege & Veloso imperatum esse, ut Patres S. Pauli (quo nomine in toto ferè Oriente nostri ab omnibus nuncupantur) omnino mittendos curaret. Sine his aiebat, Regem in animum inducere non posse, ut sibi persuadeat, pacem cum Lusitanis firmam ac ratam fore. Qua de causa Legatus in hanc curam magno conatu & totis viribus incubebat, ut saltem vnum quempiam è Societate secum ducere liceret.

Huic tam ardenti Regis, & Velosi, reliquorumque Lusitanorum studio, cum quod maxime optabamus, sine V. R. consensu, imò & subsidio, in tanta sacerdotum penuria satisfieri non posset, quod solum restabat, litteræ à nostris ad Regem & Velosum relectæ sunt, gratorum animorum significatione plenæ, quibus spem faciebant, Patres omnino non defuturos quam primum facultas, que non nisi à Goa expectari posset, vertente anno daretur.

Hæc de legatione breuiter dicta sufficiant. Restat ut causas, que pro hac missione faciunt, paucis exponam. In primis hac ratione Lusitanis cum Cambogiensibus quæ studiosius erit commercium, & Indies magis stabile & firmum reddetur. Atque hoc Lusitanis omnes, qui in Cambogia commercium exercent, vno ore negligenter, fieri non posse, ut pacem cum Malacensibus & Indiarum Prorege ex animi sententia conficiat, nisi Patres Societatis penes se habeat.

Secunda ratio est, quod ea res magno solatio & subsidio futura sit Patribus & incolis Christianis, qui in Iapone sunt: tum quod Cambogiæ magna fertilitas Iaponicæ inopiæ facile subueniet: tum etiam quod hoc pacto qui in Iapone degunt, de rebus Indiarum bis singulis annis certiores fient. hinc Sipsis, inde Cambogiensibus diuersis temporibus ad ipsos commeantibus. Habent enim Iaponii Burgenses frequens commercium cum Cambogiensibus. Et rursus Cambogienses Malacam appellant mensibus Iulio & Februario, quo tempore Goa nihil affertur.

Tertia & potissima ratio est, quod illud regnum latissime patens ipsa affabilis & moribus ad fidem Christianam suscipiendam

magis idoneis, quam vicini Sionii. Sunt enim gentiles, & à natura ipsam simplicitatem adhuc retinent, quod nonnullis nationibus non contingit, quæ ex frequēti cū Europæis hominibus cōsortio, astutiores plerunque & ferociores euadunt. Est porro ea terra Sionii admodum vicina, ut illis Patres, qui in Cambogia fuerint, facile præstò esse possint, quacunque oblata occasione; quæ non defutura videtur, cū præsertim hoc tēpore apud Sionios legatione fungatur vir quidam Lusitanus Iacobus Pereira Tibao, atque inde ad Iaponem nauigationem parat. Hactenus P. Emmanuel Carualius.

In regione Septentrionali huius prouinciæ, quam Deo annuente hoc anno peragrarè decreui, quæ ad missionem Mongolicam spectant, prospere cuncta procedunt, & futuri fructus spem non contemnendam præstant. Quæ omnia quoniam satis fusè in litteris huius missionis annuis commemorata sunt, hîc breuiter rem omnem ad quædam capita reductam paucis perstringam.

Inter cætera, quæ nos ad missionem Mongolicam animum intendere cogunt, illud primum locum obtinet, quod suo diplomate Achebar, vulgo Mogor Rex, facultatem nostris concessit in regno Cambaiæ Euangelium prædicandi. In hanc missionem destinati sunt Patres Antonius Machiadus & Petrus Paes. Quæ res fuit iucundissima cū cæteris omnibus, qui fidei Christianæ amplificationem exoptant, tum vel maxime Goano Archiepiscopo, qui eis ad hoc negotium promouendum facultates suas concessit, quæ in India sunt amplissima. Et sanè fructus, qui ex hac missione speratur, non solum ad Lusitanorum animas deriuatur, verum etiã ad ipsorum ethnicorum salutem redundat, qui superstitionis quibusdam cæremoniis mirum in modum addicti, si conuersi fuerint, non minore studio veram Religionem colent. At humani generis hostis suo more impedimenta multa objecit, quæ Patrû nostrorû profectioem hactenus retardarunt, quibus, si Deo placuerit, semel sublatis, (vti speramus breui sublatum iri) iter inchoatû perficient. Interea nobis non defuit Dei bonitas, quo inspirante Lusitanus quidam primarius, qui Cambaiæ (ea est Cambaiæ Metropolis) mercaturam exercet, promittit se Patribus omnia necessaria largiturû: quod sanè eo minus mirandum videtur, quod etiam ipsi gentiles quidam, quos Banæanes vocant, qui mercatores sunt, suam quoque opem nostris non defuturam recipiant.

Secundum illud est, quod de regno Xatai, quod latè in orientem tendit, multa narrantur, quæ nouam aliquã missionem videntur desiderare. Est autè Xatai (vt multis videtur) idè quod nostris

Catai.

Catai. De hoc regno scribit P. Hieronymus Xaverius, in litteris datis se primo Calend. Augusti anno huius sæculi nonagesimo octavo, cuius verba sunt:

Mercator quidam, secta Mahometanus, ætate sexagenarius, dæ ego cum Principe colloquebar, in Palatium ingressus, atque interrogatus à Principe, vnde venerat, & qua via, respondit se à regno Xatai per Mecham venisse. Mox affirmant alii, qui huc cognoscebant, illum aureorum centena millia Mechæ in elemosinas profudisse: atq; ipse à Principe interrogatus an ita esset, minime negavit, seq; ideo tantã summã largitũ aiebat, quòd sciret esse & citò moriturus, & hæc secum auferre non posse cerò sciret. Interrogatus de statu regni Xatai, in hanc sententiã respondit, se nimirum tredecim annos in illo regno commoratum in vrbe Xabalũ, nostris Cambalũ, quæ sedes est Regia; huius Regem potentissimum esse, habereque in ditione sua ad mille & quinquaginta vrbes, atque harum nonnullas ingenti civium multitudine repletas. Regem se, dixit, sæpe vidisse, quocum nemo loquitur nisi per libellum supplicem, ipse verò nemini respõdet nisi per eunuchũ. Interrogatus mercator, quomodo in illud Regnum penetrasset, respondit, se, Regis Caygarensis Legati simul & mercatoris persona imposita, ingressum, atq; in prima civitate detentum esse à magistratu, quoad sciret quis esset, & quid quæreret: agnitis demum sigillis litterarum, quas afferebat, illico veredarium ad Regem profectum, & intra mensem reuersum, adeundi facultate contulisse: quod facillè fieri potuit mutatis, vt fit, subinde equis, quò fit, vt singulis diebus nonaginta vel centum collos decurrat. Singulis autem colsis singula milliaria Italica respõdent. In toto itinere nemo illi molestus fuit. maximã enim iustitiã ratione habent, & latronibus minimè parcunt. Gentem dixit esse colere candido, facie decora, barbibus oblongis, nec se hactenus homines elegantiore corporis forma vidisse aiebat, quos Rumis vel Turcæ anteponebat. Quod ad Religionem attinet, dixit esse Ifauitas, id est Iesuitas; illi enim Christianis à Iesu, sicut nos à Christo, nomẽ imponunt. Interrogatus, an essent omnes Ifauitæ, Nequaquã inquit, multi enim apud eos sunt Mussaitæ, id est Iudæi, Mussam enim illi Moysen appellant: esse præterea multos Mahometanos. Rex (inquit Princeps) est ne Mahometanus? Nondum, inquit, at propediem futurum sperant Mahometani. Princeps, vt michi gratificaret, iussit senẽ post aliquot dies ad se reuertere. Ego verò ante diem assignatum hominem rursus conueni, eumque interrogavi de lege & religione illius gentis, affirmavit esse Christianos.

sed; cum illorum nonnullis familiariter egisse: Ecclesias multas
 habere, & in iis aliquot magnitudine præstantes: Imagines esse
 multas cum pictas tum sculptras, in primis Crucifixi effigies, quas
 omnes summa religione venerantur: singulis Ecclesiis suū præesse
 sacerdotem, quem valde obseruant, & ei dona offerunt. Interro-
 gavi, an haberet Episcopum. Non bene intellexit quod quærerem,
 dixit tamen esse inter eos Sacerdotem cæteris dignitate superio-
 rem, Sacerdotes cælibem vitam colere, scholas habere, pueros po-
 stea sacris initiandos instruere, atque hos omnes Regis impensis
 ali. Regem Ecclesias exstruere, vetustate collabentes reficere. Pa-
 tres, inquit, pullis vestibus induuntur, & pileos gerunt vestris istis
 non absumiles, sed majores. Caput nō aperiunt in salutationibus,
 sed manus carminatas ad pectus junctas ad caput eleuant. palliis
 quoque vtuntur, vestes quoque habent rubras, quas reseruant in
 dies festos & celebriores. Cæteri incolæ pro magna parte vestibus
 nigris induuntur, exceptis diebus festis, in quibus gaudent rubro.
 Dixit; se Regem saepe vidisse ad Ecclesiam procedentem, quia
 Christianus est: esse præterea multos vtriusque sexus, qui in ædi-
 bus à populi concursu separatis vitam cælibem & quasi monasti-
 cam profitentur: alios esse, qui etiam domi inter priuatos parietes
 vitam cælibem colunt: gentem diuitiis abundare, multas esse ar-
 genti fodinas: Regem in præcipuis vrbibus recõditos habere the-
 sauros: quadringentos habere elephantes, quos aiunt Malaca as-
 portari. A Pegu multos mercatores illuc per mare inuehi affirma-
 bat, quod non alia via fieri posse crediderim, nisi per mare, quod
 Sinas & Iaponios interjacet, atque hoc iter plerumque semestris
 esse aiebat. Hæc (inquit Xauerius) summa est eorum, quæ mihi
 mercator ille narrauit. Ego verò existimo, omniū esse facillimū,
 Regis huius Achebaris opera in hac peregrinatione vti. Nam La-
 hore proficiscentibus prius Caximir, eiusdem Achebaris Regnum
 occurrit. Hinc ad Regnum Rebat, quod Regem habet Acheba-
 ris peramicum, recta si contendes, eius litteris fretus, facilè ad ci-
 uitatem Caygarem peruenies, inde ad primam ciuitatem Xarai,
 quæ Christianorum est, paucorum milliarium interuallum exstat.
 Mihi quoq; dum in Caximire agebam, nunciatū est, esse in Regno
 Rebat multos Christianos & Ecclesias cum sacerdotibus & Epi-
 scopis. Ad hos ego è Caximire litteras scripsi tribus viis lingua Lu-
 sitana & Persica: cum illi rescribent, faciam V. R. certiolem. Lahore,
 7. Cal. Augusti, anno 1598.

Post hæc Achebar ab vrbe Lahore recedens ad ciuitatē Agram,
 Lahore trecentis milliariibus distantem versus hæc regna Decani-
 ca, id

ea, id est australia, cum ingenti exercitu contendit, atque tanto apparatu, ut Regiæ suppellectili & ipsius Regis tentoriis vehendis octingenti elephantes cum septem millibus camelorum vis suffici- cerent. Neque hoc mirum videri debet, cum solus is, qui Regi à secretis est, septingentos camelos & septuaginta elephantes on- rauerit. P. Emmanuel Pinerius Lahore in Ecclesia remansit. P. Xauerius & Frater Benedictus Goes Regem comitantur. Eos Rex, utro se itineri & eius obsequio offerentes, humaniter am- plexatus iussit, ut pecuniam, equos, camelos, elephantes, & que- cunque alia desiderarent, secum tollerent, & illis responderent, unum camelum sufficere, addit aulicus Regi carus, imò duos ac- cipiant; instat Rex, dentur quæcunque volent. Quare Regis fami- liquatuor inuitis obtrudunt. Hæc Regis Achebaris expeditio vi- cinos Reges magno terrore concussit, utpote qui à vicino poten- tissimo non immeritò sibi timendum censeant. Dum Rex Agra remanebat, filium suum contra Decanum & terras Meliqui, in quibus est vrbs Ciaulum, (nostris Chaul) quod Goa non amplius ducenta & decem miliaria distat, cum quinquaginta hominum millibus misit. Ei nuper defuncto, alium filium subrogauit, cui ipse gladium suum, & in itineris expensas, quadringenta aureorum millia dedit. Nos hæc missa faciamus, (quæ tamè Deo enixe com- mendanda sunt) ut ad nostras missiones redeamus.

De rebus regni Xatai P. Hieronymus Xauerius iterum scripsit ab vrbe Agra Cal. Augusti anno 1599. se nimirum comperisse com- nia, quæ nuper de Christianis Cataiani imperii scripserat, verè esse. Quod ad viam attinet, per Bengaliam, inquit, notissimam patere autumant: nimirum per regnum Garagata, qui terminus regni Achebaris est: iter verò expeditissimum esse per regionem Cabul, & ciuitatem Lahor: quam viam licet paulo longiorem, publicam tamen, & à mercatoribus tritam affirmant. In his vltis litteris refert Pater sermonem, quem cum Rege de hac missione habuit, quem ait fuisse eiusmodi: Domine Rex, Superiori nostro indicatum est, in regno Xatai plurimos esse, qui Christianam re- ligionem colant, de quibus propter locorum interualla, & gen- tium interjacentium disidia, à trecentis annis Europæi omnes nihil certi cognoscere potuimus. Impensè cupit tres aut ad sum- mum quatuor sacerdotes illuc mittere, qui illis hominibus in om- nia quæ ad diuinæ legis obseruationem pertinent, adiumento esse possint: nostræ enim vocationis est, quouis periculo posthæmo, ad quamuis mundi plagam proficisci, & æternæ salutis legem ac immortalis vitæ semitam mortalibus monstrare. Respondit

Rex, Rahat met Xoda, id est benedictio Domini super vos, atque alia quædam in laudem nostram effatus est. Ad hæc ego, R. V. scire dixi, in illam regionem nullam patere viam certiozem, nec magis publicam, quàm per regna ipsius Achebaris: velle scire an Regiæ celsitudini placeret, mitti huc aliquot è nostris, qui Regis auxilio illuc contenderent. Hic Rex, Veniant, inquit, ego legatū eò missurus sum, cum illo ibunt. Occasio sanè optima, nam à Cambaia vsque ad Cabul latè dominatur Achèbàr. Inde itur ad Badaxam, cuius Rex in huius terris viuit, & tres filii eius nostri discipuli fuerunt; horum frater nunc ibi regnat: hoc pacto Achebaris opera vsque ad fines Cataiæ iter patere, atque huius litteris manitos nullum non locum adire posse compertum est. Hactenus Xauerius.

Tertium caput est, quodd Pater cum Rege egit de facultate, quam ego petebam mittendi alios Patres, qui Lahore & Agræ degentibus sese adiungerent: cui petitioni Rex libèter annuit, & diploma illico dari iussit; quod & Patribus Cataiâ petentibus & illic manètibz vsui esse posset: atque in ipso diplomate in vrbe Cambaia omnia, quæ Patribus ad cōmeatū opus essent, donari præcepit. quod diploma cum signatum erit, ad me se missurum scribit.

Non arbitror fore iniucundum V. P. si altercationem, quæ Patri cum Rege fuit 17. Cal. Augusti eiusdem anni, hinc interferam. Dixit Regi sibi negotium esse, quod remotis arbitris tractare cuperet, si liceret. Rex parum à turba declinans, amotis circūstantibus stans interrogauit, quid veller. Xauerius, qui ante duos annos illud idem in mandatis habebat, sic est exorsus: Domine Rex, à Superiore nostro litteras accepimus in hanc formam. Quando quintum iā annum apud Regem linguæ ediscendæ operam datis, non dubito, quin is vos iam probè intelligat. Quare Regiam celsitudinè obtestamini, vt qui nos ad se euocauit audiendi Euāgelii causa, viderit nunc, quid velit, vt ego pariter sciam, quid de vobis statuere debeat. Imò nobis, inquit Xauerius, valde molestū est esse otiosus. Quare tu Rex non nos audis, sicut te auditurum dixisti, audire autem te æquum erat, qui temet veri inuestigatorem sagacem profiteris. Ego, inquit Rex, ingenuè fateor, me audiendæ veritatis cupiditate adductum vos vocasse, vt quod veritati & rationi magis consentaneum deprehenderem, id amplecterer. At nunc Decanū versus iter ingredior, prope Goam cōsistam. ibi me expediā, vt vos per otium audiā. Hunc sermonē in longiùs protrahens, eadem verba repetiit. Ego vos ideo vocaui, ego vos remotis arbitris alloquar, & exaudiam. Quid? cum Mahometani rerū
potis

potiebantur, num erat, qui Christū Deū esse dicere audeat, ille morte multabatur. nunc omnia tuta. Ego hoc ita esse confusus, Regi gratias egi, rogans vt nos aliquando audiret, id ipsi summo bono, nobis maximo solatio futurum. Rex se facturum promisit, & finem sermōni imposuit. Hæc Hieronymus Xauerius.

Nunc Patribus in subsidium & solatium socios aliquos mitti, non enim dubito, quin illorum opera in hac prouincia colenda Deo grata sit. Deus enim lucem suam aliis impertit, vt cōterantur: alios ita emollit, vt iam minùs de sua secta glorientur, de nostra lege maiorem in dies opinionem concipiant. Hoc anno die Natali Patres præsepium, in memoriam & honorem nati Saluatoris, admodum illustre Lahore construxerunt. ad hoc tanta frequentia omnes omnium ætatum atque ordinum homines confluerunt, vt viginti dies cōtinuos ad tria vel quatuor millia pueri IESU nati effigiem adorarent. In his quidam vir nobilis, puerum, quem eadem nocte, atque eadē qua Christus natus est hora, vix pepererat, præsepi obtulit, baptizari permisit, atque ipse cum vix catechumenus factus est. Non fuit æquē beata fors alterius matris Mahometanæ feminæ, sed infantis in lucem recens editi adhuc beator fors fuit. Hunc enim mater suo primum confensa, atque ad eodē rogatu, & precibus baptizatum, ipsa postea, vicinos de consanguineos petulanter insectantes non sustinens, ita veneno sustulit, quod cum lacte infantis ori ingessit in professo Abiethionis. Infantulus in tetro illo & miserando septemdecim horarū cruciatu, Christum non loquendo, sed moriendo confessus, ante altare vitam finiuit in ipso Ascensionis die, qui à natiuitate quadragesimus erat, & à baptisate decimus-octauus. Scripsit Emmanuel Pinerius, puerum postquam animam Christo reddiderat, tanta tamque inusitata speciosi vultus gratia resplendisse, vt beatæ animæ gloriam, quam ad Christum ascendēs erat conlectus, videretur iam vultu representare.

Quod ad missionem Æthiopicam in terras Presbyteri Iennio spectat, nulla quantumuis maxima nostrorum diligentia fieri potuit, vt vnquam ad regionem illam via pateret, tanta est Turcarum in finibus regni tuendis industria & vigilantia. Sunt in terra illis plus minùs mille Lusitanorum hominum filii ac nepotes, extra non paucos alios Catholicos qui spōre ad fidem reducuntur. At postquam in hoc incepto & conatu Patres Antoninus Molleratus & Petrus Paes in Arabicam captiuitatem inciderunt, destinatus est illuc P. Abrahamus Maronita, quem V. P. Roma misit, is etsi linguam Turcicam & alias, nonnullas sciret, tamē

tamen à Turcis retentus in ciuitate Delec, in portu insulæ Mazuz, coram Præfecto occisus est, eo quod Mahometem execratus Christianum se confessus est, & ideo iter ingressum, vt Christianis succurreret, & quos posset, ad Christum conuerteret. Quare Lusitani antiqui, qui iam non ampliùs quinque sunt, qui cum Patriarcha ad illas terras iuerunt, ad nos scripserunt, se catholici sacerdotis maximè indigere ad Christianorum solatium & salutem, quod P. Franciscus Lopez, qui ex sociis Patriarchæ solus supererat, è vita decessisset: tamen fieri non posse, vt societatis sacerdos quispiam sine euidenti mortis periculo, aut saltem captiuitatis, in Æthiopiã euaderet: posse tamen sacerdotem aliquem Indum sub nauæ vestitu facilè ad ipsos penetrare. His litteris ad nos perlatis nonnulli è nostris alacres se nobis obtulerunt, ita ad omnia parati, vt nullum pro salute illarum animarum discrimen sibi pertimescendum putarent. Rem ad Proregem & Archiepiscopum retulimus. fuit ea quidem Archiepiscopo iucundissima, qui ideo in Domo professa nostros pro concione laudauit, sumpta occasione ex illis sacræ paginæ verbis: Sequuntur agnum, quocumque ierit. Quæro, inquit, qui, mortis & captiuitatis contèpto periculo, Æthiopicam missionem prosequantur, non inuenio nisi Patres Societatis. Attamen re maturè deliberata, visum est Lusitanorù illorù consilio parère, & sacerdotem Indù mittere. Electus est P. Melchior de Sylua nostri Collegii S. Fidei antiquus alùnus, grauis sacerdos, & bonus Theologus. Is in vrbe Dio cõscẽsa naui cuiusdã Saraceni, in habitu nauæ ad insulã Mazuz & oppidũ Delec saluus peruenit. Hæc insula, intra fauces Erythræas ad ducenta & quadraginta milliaria Arquico oppidis maritimo Abassini litoris objecta, per angusto freto à continente Æthiopiæ dirimitur. Hic sacerdos nulli cognitus, Turcarum turbæ se se immiscens, tanquam vrbis visendæ causa, Arquicum ingressus, incidit in Abassinum quendam, qui olim Patriarchæ seruiert, & illuc litteras à Goa expectaturus aduenerat. Perferretur illico ad Lusitanos optatissimus nuntius. Illi summo Audio & alacritate Sacerdotem accersunt. Peruenit ad eos sacerdos non sine vitæ discrimine, nam à Saracenis quibusdam cognitus, vix euasit: audiuit enim noctu inter se musitantes, se nimirum istorum Christianorum audaciam satis mirari non posse, qui cùm scirent alium sacerdotem (Patrem Abrahamum intelligebant) in simili conatu anno superiore occisum, tamen iterum idem iter aggredi ausi essent. Exceptus est Pater à Christianis maxima omnium lætitia & gratulatione in Tigare oppido,

pido, in quo P. Patriarcha vitam egit, mortemque obiit, & reliqui
 Patres, qui illi successerunt, sepulti sunt. Lusitani immortalis gra-
 tias Deo egerunt, qui ipsis catholicum sacerdotem reddidisset, si-
 bique ipsis de tanto bono gratulabantur: hospiti quoque, qui tot
 ac tantis Turcarum & latronum periculis creptus, saluus & inco-
 lumis ad ipsos peruenerat. Sacerdos statim ad ea, quae officium
 erant, animum adiecit, multa deprehendit, quae ipsi negotium ha-
 cesserent. Christiani enim cum iam pridem catholicum sacerdo-
 tem frustra expectassent, desperatis rebus, cum Abassinis seclama-
 ticis contracta amicitia, & mutuis commerciis deuincti, paulatim
 errores & ritus parum catholicos imbibentes, se se ad illorum se-
 ctam magis magisque aggregabant: Et iam Ecclesias Abassinorum
 frequentare & eorum sacramenta participare cogitabant. Inter
 liberos simul & circumcidebant, & baptizabant. Sabbathum cum
 die Dominico obseruabant. Diebus uetitis carnem manducabant,
 uigiliarum & quatuor temporum ieiunia mittebant. Contra
 singulis quartis & sextis feriis ieiunabant. Hac legis Moisaica &
 legis Graecae commistione factum est, ut parum absumerit, quin om-
 nes a ueris Christianis penitus degenerauerint. Quare Pater, ut
 hos abusus maturè tolleretur, & Christianis moribus, qui iam penitus
 erant aboliti, populum de nouo imbueret, praeter alia in prima ca-
 lendarium Gregorianum & constitutiones Archiepiscopi
 Goensis publicè in mores usumque ecclesiasticum induxit. Ca-
 tholici in tria oppida, a se inuicem non parum distita, sunt distri-
 buti. Primus locus Tigare dicitur, qui multa praedia habet annexa,
 Ecclesiae olim a Rege Abassino donata. Secundus locus est
 Dambea, nempe imperii Abassini sedes. Tertium Dai. Quae Tig-
 garensis Christianis in doctrina catholica iam mediocriter
 instructis, scripsit Pater se reliqua loca lustraturum.

Illud autem praecipuum in mandatis habebat, ut accurate pro-
 spiceret, an ad regnum Presbyteri Ioannis pateret nostris aditus,
 per fauces portus Melindae: an potius per alium portum intra
 fauces maris Erythraei, qui Bailur dicitur, Regulo cui dam Deo
 cali subiectum. Pater se comperto habere scripsit, uiam per por-
 tum Melindanum latronibus valde infestam esse, aliam uero per
 portum Bailur facile peruiam futuram, si eius loci Regulum me-
 neribus & officiis placatum reddiderint. Atque hoc in statu
 uersatur bonus ille sacerdos, qui socios sibi mitti petit, saltem ali-
 quot suae nationis, quibus faciliorem constat esse aditum in illas
 terras.

Redeo nunc ad missionem Vissanagoranam, siue Bisanagoranam,

sem, cuius supra meminimus. Dixi Patrem Emmanuelem Veigam cum suis sociis expectare Regis aduentum, qui ab expeditione Mandurena cum exercitu redibat, ut ad urbem Regiam contenderet, & in ea sedem Societati figeret. Coeptis affuit Dominus, ut crispus litteris V. P. intelligeret.

EXEMPLVM LITTERARVM P. EMMANVELIS DE VEIGA AB VRBE REGIA CHANDEGRINI
no 14. Cal. Oct. anno 1599.

A Collegio urbis S. Thomae pridie Idus Augusti P. Franciscus Ricus & ego profecti perreximus ad urbem Chandegrinum. In hac urbe Rex Visanagorae imperij sedem tenet, in oppido nimirum naturae loci munito, in cuius medio, exsurgit arx, quae aquis fecundis abundat, ac propterea inexpugnabilis habetur. Secunda nocte postquam a S. Thomae discessimus, ad locum quendam venimus, cui nomen Triualur, ibi in porticu faniculae gentilica superstitione celeberrimi pernoctauimus. Quam non gratus fuerit Daemone aduentus noster, per ministros suos illico prodidit, vnus est Brachmanis, qui loco praerat, manerari iussit, ea nocte Deum foras cum pompa proditurum, qui nostrorum conspectum moleste laturus esset; quare ut confestim discederemus monebat. Respondimus, nullum alium hospitium nobis parere: idolo vero non esse nos impedimento, quo minus in publicam deferretur, cum platea lata & compita complanata essent, nos vero in porticu manere. Illo adhuc urgente, & iam praevociferante, Pater Ricus exsurgens, Obonis Reguli atque imperatoris Regis nomen opponit, interminans etiam, ni taceret, quod ille audito, conticuit.

Post solis occasum effertur idolum in throno sublime, & octo baculis portantibus in plateam prodit. Effigies illi parua, quae trium palmorum longitudinem non superabat; indusum interius lintheum, superiorem amictum ex sericeo rubro gestabat. Oris figuram per noctem discernere non potui, nisi quod vultus nigredine speciosis vestibibus discolor quodammodo conspicuum reddebat. Vestem & thronum multae herbae odoriferae & flores pingebant. In pompam vniuersam praecedebat elephas, seruitio idoli mancipatus. Hic album vexillum in gremio in dorso ferebat, post hunc tres boues eiusdem idoli, quibus super sedebant, qui tympana pullabant. Post hos alii quam plurimi buccinatores, diuersarum formarum tubas & cornua instabant; alii enim cornua adunca septem palmorum